

**Тема уроку: СТИКОВЕ зварювання швів
у нижньому положенні.**

Охорона праці при ручному дуговому зварюванні

Небезпечні та шкідливі чинники:

- Ураження очей інфрачервоним та ультрафіолетовим випромінюванням
- Ураження електричним струмом.
- Отруєння токсичними газами органів дихання, травлення.
- Теплові опіки.
- Пожежна небезпека.
- Вибухонебезпечність при зварюванні ємностей під тиском, з-під горючих речовин.
- Ушиби та порізи

Охорона праці при виконанні зварювальних робіт

Брезентові рукавиці

Маска зварника

Взуття зварника

Вентиляція робочого місця

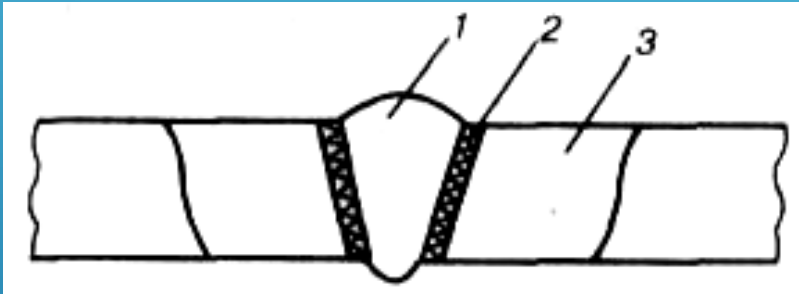

Засвітлення джерела струму

Пожежний щит

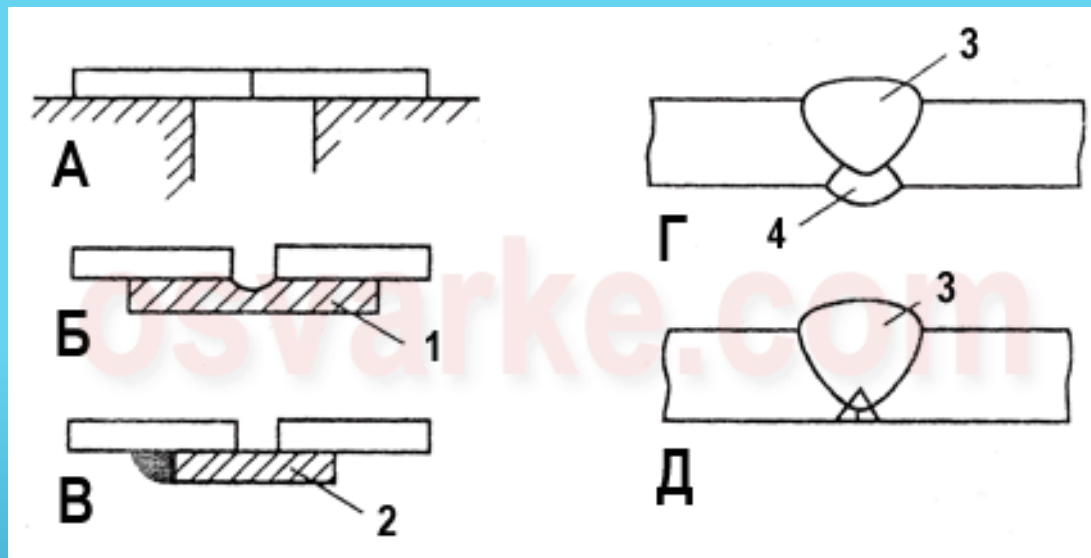
Зварним з'єднанням називається нероз'ємне з'єднання, виконане зварюванням.

Зварне з'єднання включає в себе наступні ділянки металу:

- **наплавлений метал;**
- **ділянка неповного розплавлення;**
- **ділянка термічного впливу.**

При ручному зварюванні в нижньому положенні основна проблема полягає в тому, щоб забезпечити повне проплавлення металу на всю товщину без утворення пропалів.

Способи утримання зварювальної ванни :

- зварювання односторонніх швів на вису (малюнок А);
- зварювання на знімній мідній підкладці (малюнок Б) ;
- зварювання на сталевій підкладці, що залишається (малюнок В);
- накладення підварювального шва (малюнок Г) ;
- вирубка непровару з подальшою заваркою кореня шва (малюнок Д).

1 - знімна мідна підкладка ;

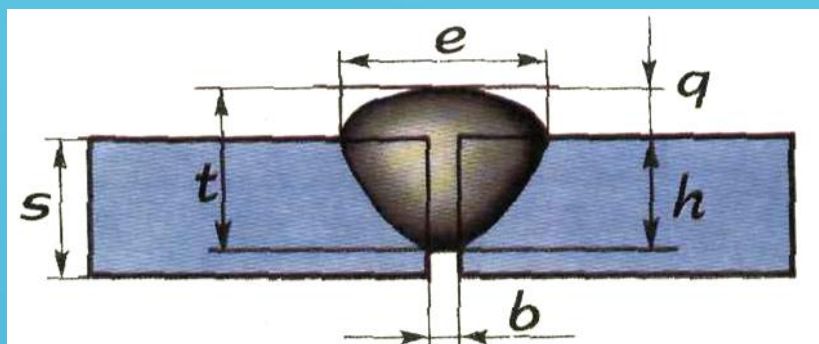
2 - сталева підкладка, що залишається;

3 - основний шов ;

4 - підварювальний шов.

Конструктивні елементи зварних швів.

Згідно ГОСТ 5264-80 для ручного дугового зварювання конструктивними елементами стикового зварного шва є:

s - товщина металу
 e - ширина шва
 q - посилення шва
 h - глибина проплавлення
 t - товщина шва
 b - зазор

Глибина проплавлення (h) – це найбільша глибина розплавленого основного металу в перетині шва.

Посилення стикового шва (q) – це частина металу шва, що розташована над поверхнею зварюваних частин.

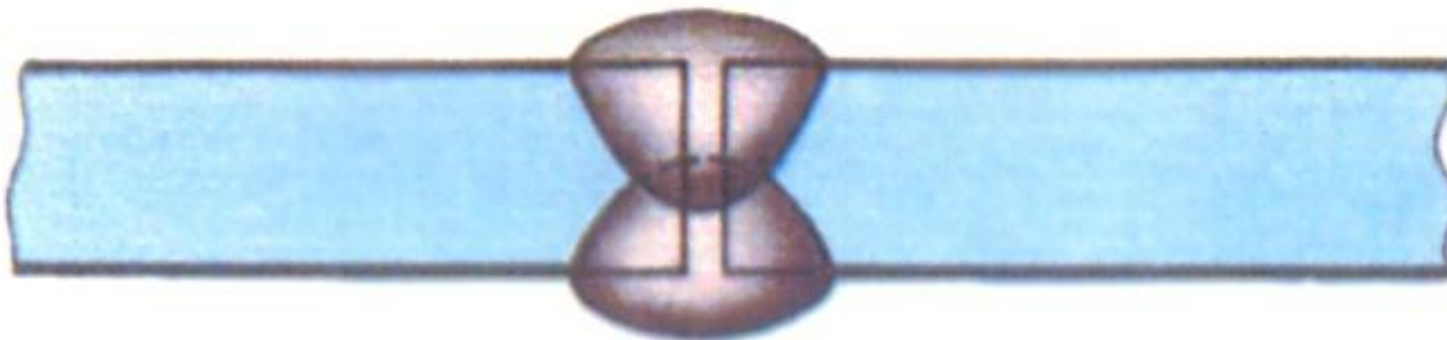
Зазор (b) – це відстань між кромками металу.

За виконанням стикові з'єднання поділяють на:

Однобічні

Двобічні

**ОСНОВНІ ТИПИ, КОНСТРУКТИВНІ ЕЛЕМЕНТИ
І РОЗМІРИ ЗВАРНИХ З'ЄДНАНЬ**

Тип з'єднання	Форма підготовлених кромок	Характер зварного шва	Форма поперечного перерізу		Товщина зварювальних деталей, мм
			підготовлених кромок	зварного шва	
СТИКОВЕ	З відбортовкою	Одnobічний			1-4
	Без скосу				1-6
	Без скосу	Двobічний			3-8
	З V-подібним скосом	Одnobічний			3-60
	З X-подібним скосом	Двobічний			8-120
	З K-подібним скосом				8-100
	З криволінійним скосом				15-100

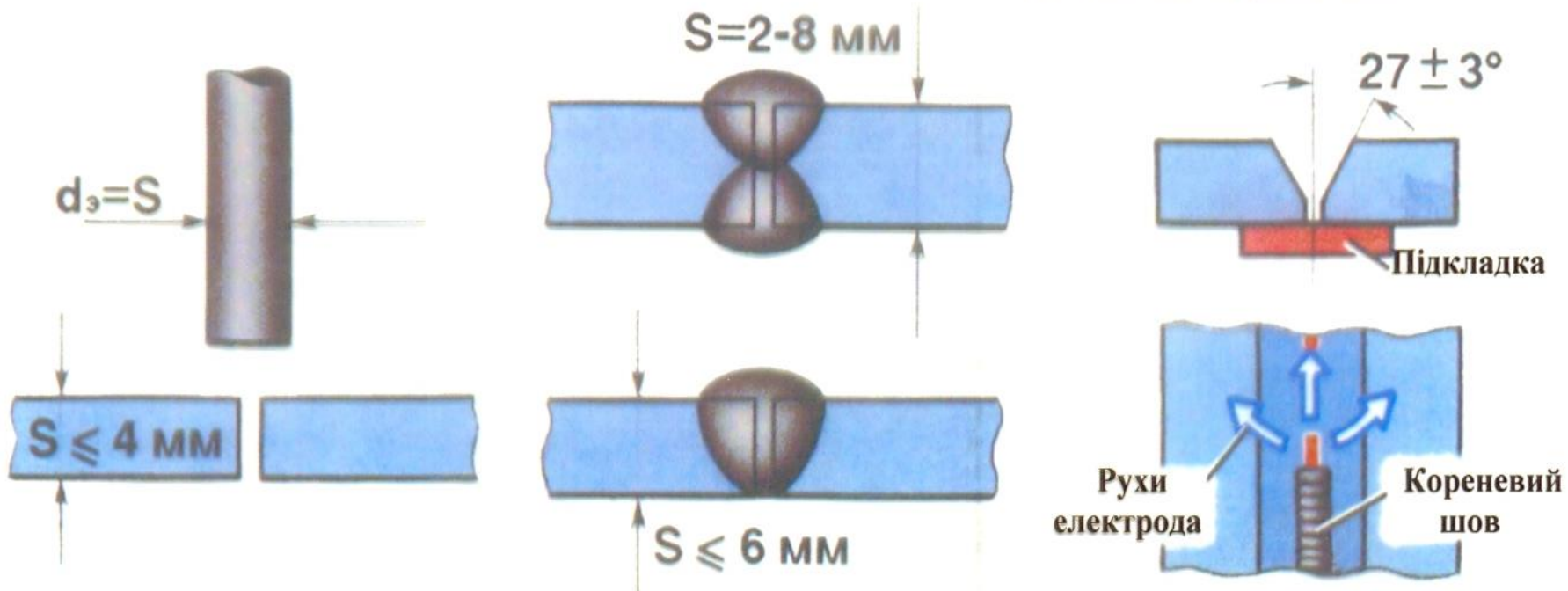

ВИКОНАННЯ ЗВАРНИХ З'ЄДНАНЬ У НИЖНЬОМУ ПОЛОЖЕННІ СТИКОВІ

Однобічні без скосу кромки виконують електродами діаметром, що дорівнює товщині металу, якщо вона не перевищує 4 мм

Листи без скосу кромки завтовшки 2-8 мм зварюють двобічним швом, а до 6 мм – однобічним

Метал завтовшки понад 8 мм зварюють з розчищенням кромки. Щоб запобігти пропалюванню зварювання ведуть на знімних мідних або сталевих підкладках

За зовнішнім виглядом стикові шви поділяють на:

У відповідності зі стандартом допускається випуклість шва при зварюванні в нижнім положенні до 2мм і не більше 3мм для швів, виконаних в інших положеннях. Вгнутість допускається у всіх випадках не більше 2мм.

За довжиною шви поділяють на:

- короткі (до 250 мм);
- середні (від 250 до 1000мм);
- довгі (більше 1000мм)

СПОСОБИ ВИКОНАННЯ ШВІВ РІЗНОЇ ДОВЖИНИ

“НАПРОХІД”

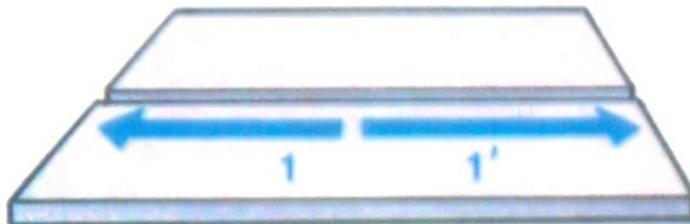

Для коротких
(до 250мм) швів

загальний напрям зварювання

напрямок виконання окремої ділянки шва

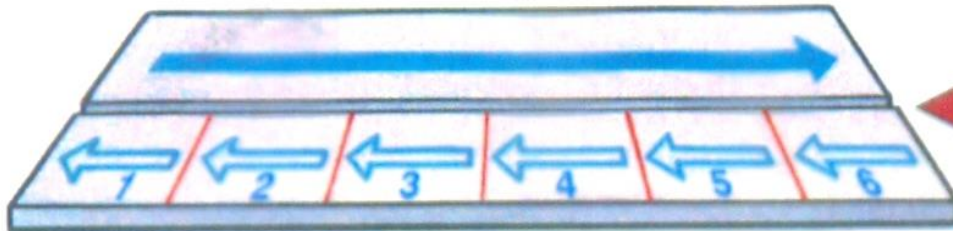
“ВІД СЕРЕДИНИ ДО КРАЇВ”

Для середніх
(250-1000мм) швів

Працюють 2 зварювальника

ЗВОРОТНО-СТУПІНЧАСТИЙ

Для довгих (понад 1000мм) швів

Шов розділяють на окремі ділянки по 150-200мм. Зварювання на кожному з них ведеться за напрямом, протилежним загальному напрямку зварювання

Вимоги підготовки зварних з'єднань до складання

Основний метал, призначений для виготовлення зварних конструкцій заздалегідь випрямляють, розмічають і розрізають на окремі деталі та виконують необхідний скіс кромки.

Підготовлені деталі складають під зварювання. При складанні важливо витримати необхідні зазори та поєднання сполучень кромки. Точність складання перевіряють шаблонами, вимірювальними лінійками і різного роду щупами.

За шириною:

- ниткові, з шириною шва рівною або дещо більшою за діаметр електрода, виконуються без поперечних коливальних рухів зварювального електрода;

$$e = d_{эл} + 2...3\text{мм}$$

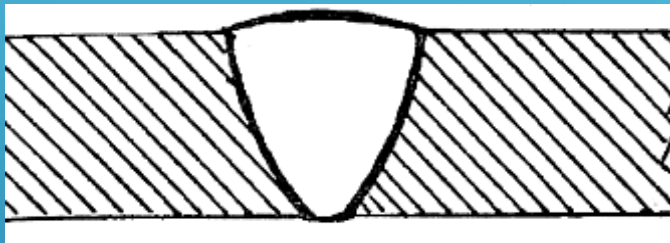
- нормальні з шириною:

$$e = \leq 1,5d_{эл}$$

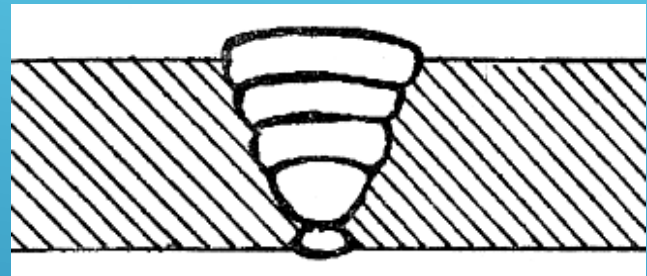
- широкі, які виконуються з поперечними коливальними рухами електрода.

$$e = (1,5 - 5)d_{эл}$$

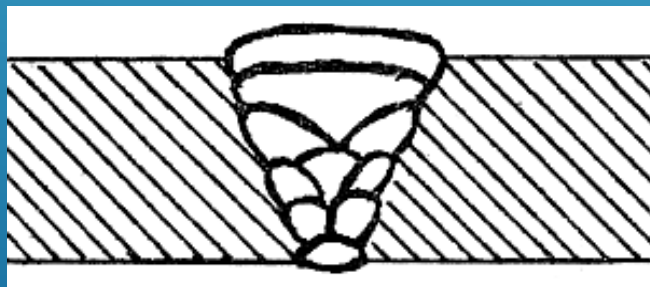
За кількістю шарів:

Одношаровий, однопрохідний

Багатошаровий

Багатопрохідний

ТЕХНОЛОГІЯ РУЧНОГО ДУГОВОГО ЗВАРЮВАННЯ

ПАРАМЕТРИ РЕЖИМУ РУЧНОГО ДУГОВОГО ЗВАРЮВАННЯ

ОСНОВНІ

ДОДАТКОВІ

• Зварювальний струм • Напруга дуги • Швидкість зварювання • Вид і полярність струму	• Положення шва у просторі • Число проходів • Температура навколишнього середовища

ЗВАРЮВАЛЬНИЙ СТРУМ встановлюють залежно від діаметра електрода, а діаметр електрода вибирають залежно від товщини зварювального виробу:

Товщина металу, мм	1-2	3	4-5	6-8	9-12	13-15	16 та більше
Діаметр електрода, мм	1,5-2	3	3-4	4	4-5	5	6

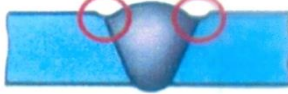

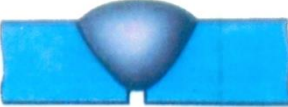

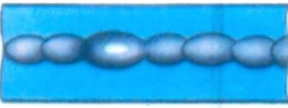

ОРІЄНТОВНИЙ РОЗРАХУНОК ЗВАРЮВАЛЬНОГО СТРУМУ

Діаметр електрода $d=3-6$ мм	Діаметр електрода $d<3$ мм
$I=(20+6d)dk$	$I=30dk$

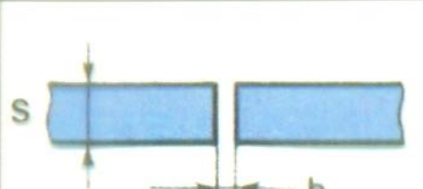
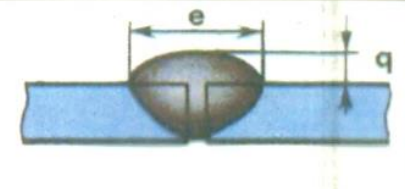
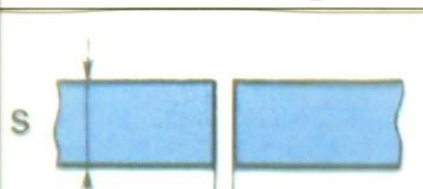
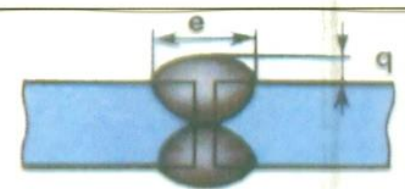
Коефіцієнт	Нижній шов	Вертикальний шов	Стельовий шов
К	1	0,9	0,8

ДЕФЕКТИ ЗВАРНИХ ШВІВ

НАЙМЕНУВАННЯ	ПРИЧИНА	НАЙМЕНУВАННЯ	ПРИЧИНА
<p>КРАТЕРИ</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - Обрив дуги - Неправильне виконання кінцевої ділянки шва 	<p>ЩІРЗИ</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - Великий зварювальний струм - Довга дуга - Під час зварювання кутових швів – зміщення електрода убік вертикальної стінки
<p>ПОРИ</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - Швидке охолодження шва - Забруднення кромки маслом, іржею тощо - Непросушені електроди - Висока швидкість зварювання 	<p>НЕПРОВАР</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - Малий кут скосу вертикальних кромки - Малий зазор між ними - Забруднення кромки - Недостатній зварювальний струм - Підвищена швидкість зварювання
<p>ВКЛЮЧЕННЯ ШЛАКУ</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - Бруд на кромках - Малий зварювальний струм - Велика швидкість зварювання 	<p>ПРОПАЛ</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - Великий струм за малої швидкості зварювання - Великий зазор між кромками - Під зварювальний шов не підтиснута флюсова подушка або мідна прокладка
<p>НЕСПЛАВЛЕННЯ</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - Погане зачищення кромки - Велика довжина дуги - Недостатній зварювальний струм - Велика швидкість зварювання 	<p>НЕРІВНОМІРНА ФОРМА ШВА</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - Нестійкий режим зварювання - Неточний напрямок електрода
<p>НАПЛИВ</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - Великий зварювальний струм - Неправильний нахил електрода - Надто довга дуга 	<p>ТРИЩИНИ</p> 	<ul style="list-style-type: none"> - Різде охолодження конструкції - Високі напруги у жорстко закріплених конструкціях - Підвищений вміст сірки або фосфору

КОНСТРУКТИВНІ ЕЛЕМЕНТИ ПІДГОТОВКИ КРОМОК І ШВІВ СТИКОВИХ З'ЄДНАНЬ

Характер шва і форма кромки	Конструктивний елемент		Розміри, мм				
	кромки	шва	S	c	b	e	q
			Товщина металу	Затуплення	Зазор	Ширина шва	Опуклість
Однобічний з відбортовкою двох кромки			0.5-1	'	0-1	1-2	'
Однобічний без скосу кромки			1-3	'	0,5-2	5-7	1-1,5
Двобічний без скосу кромки			3-6	'	1-2	6-8	1-2

Закріплення вивченого матеріалу.

- ▶ Як зварюють деталі товщиною 1-2 мм?
  - ▶ Який кут нахилу електрода при зварюванні пластин в нижньому положенні шва?
  - ▶ Які коливальні рухи виконуються під час зварювання?
  - ▶ Як зварюють метал товщиною понад 8 мм?
  - ▶ Які дефекти виникають під час зварювання?
-